

організації управління всіма підвидами. Однак, дане дослідження необхідно доповнити дослідженням восприяття і відношення до не маршрутним ПАТП всіх підвидів, що дозволить найбільш адекватно сформувати унікальну маркетингову політику, яка і може бути покладена в основу розробки організації управління діяльністю не маршрутних ПАТП всіх підвидів.

Список використаних джерел:

1. Веретенникова Д.А. МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика»/ Харківський національний економічний університет - м. Харків: ХНЕУ, 2010
2. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг: Учебник./ Фатхутдинов Р.А. — М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 2000. — 640 с.
3. Бернштейна Л.А. Основы экономики автомобильного транспорта/ Под ред. Бернштейна Л.А.. — М.: Научно-техническое издательство Министерства автотранспорта и шоссейных дорог РСФСР, 1963. — 425 с.
4. Голубков Е.П. Основы маркетинга. Учебник. / Голубков Евгений Петрович — М.: Издательство «Финпресс», 1999. — 656 с.
5. Громов Н.Н. Менеджмент на транспорте: Учеб. пособие для студ. ВУЗов/ Н.Н. Громов, В.А. Персианов, Н.С. Усков и др. — М.: Издательский центр «Аркадия», 2003. — 528 с.
6. Сушко О.В. Рекламные стратегии предприятий ресторанного хозяйства: Дис. на получение канд. экон. наук: 08.06.01. «Экономика, организация и управление предприятиями» / О.В. Сушко — Донецк, 2006. — 340 с.

УДК 658.7:691

С.В. Лісничий,

С.М. Невмержицька, к.т.н.,

Київський національний університет технологій та дизайну,

м. Київ

УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Розглянуто теоретичні аспекти формування логістичних систем на підприємствах-суб'єктах ЗЕД. Виокремлено структурні елементи системи логістичного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізовано доцільність імплементації логістичної інфраструктури у концептуальну господарську діяльність суб'єкта економічної діяльності. Обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення системи логістичної підтримки зовнішньоекономічної діяльності підприємств як передумови посилення їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Рассмотрены теоретические аспекты формирования логистических систем на предприятиях-субъектах ВЭД. Выделены структурные элементы системы логистического обеспечения внешнеэкономической деятельности. Проанализирована целесообразность имплементации логистической инфраструктуры в концептуальную хозяйственную деятельность субъекта экономической деятельности. Обоснованы предложения относительно усовершенствования системы логистической поддержки внешнеэкономической деятельности предприятий как предпосылки усиления их конкурентоспособности на международных рынках.

The theoretical aspects of logistics systems were studied at the enterprises, who are subjects of the foreign economic activity. Different structural elements of logistics support for the foreign economic activity were distinguished. Analyzed the feasibility effective implementation of logistics infrastructure and economic activity in the conceptual entity. New proposals for improving logistics support for the foreign economic activity of enterprises were grounded as a precondition to enhance their competitiveness at the international markets.

Ключові слова: логістика, логістична система, підприємство-суб'єкт ЗЕД.

Актуальність теми. Надзвичайно динамічний предмет сучасної логістики, як свідчить світова практика, повинен бути вагомою складовою розроблення стратегічної політики розвитку національної економіки й управлінських рішень тактичного та оперативного рівня.

Істотні зміни у світовій економіці формулюють нові вимоги перед підприємствами, очікуючи від них трансформації підходів в управлінні господарською діяльністю. Подальший розвиток ринкової економіки в Україні, науково-технічний прогрес, комп'ютеризація управління обумовлюють потребу досягнення підприємством стабільності на ринку та закріплення його позицій серед конкурентів. Вирішення цього завдання вимагає від підприємства формування власної ринкової стратегії, проведення маркетингових досліджень, моніторингу мікро- та макросередовища підприємства, розробки певної моделі поведінки.

Підприємство в сучасному розумінні являє собою раціонально організовану в просторі і часі комерційну діяльність, яка забезпечується відповідним механізмом та технологією його розвитку. Доцільно провести аналогію підприємства з логістичною системою, яка в широкому розумінні охоплює всі процеси, забезпечуючи планування, регулювання, управління та контроль. Логістика є визначальним фактором у конкурентній боротьбі між підприємствами, економічними регіонами та державами за створення «вартості». Успіх в цій боротьбі, в першу чергу, визначається рівнем компетенції у логістиці.

Проблема в тому, що в практичній діяльності українські підприємства-суб'єкти ЗЕД не надають належної уваги розвитку логістики на підприємстві, створенню та управлінню логістичною системою, побудові ефективного механізму її функціонування та оптимізації логістичних процесів. Зазначене й обумовлює актуальність теми дослідження, її практичне значення.

Ступінь дослідження проблеми. Питання теорії та практики логістики є однією з найактуальніших тем дослідження багатьох зарубіжних науковців, найвідомішими серед яких є Д.Дж. Бауерсокс, Д. Вордлоу, Д. Вуд, Дж. Джонсон, Д.Дж. Клос, М.Р. Ліндерс, Х.Е. Фірон, Д.Р. Сток, Д.М. Ламберт. З розвитком цивілізованих ринкових відносин в Україні також істотно збільшилася кількість публікацій, присвячених застосуванню логістики в управлінні різними господарськими процесами та впровадженню логістичних систем на підприємствах в цілому. Серед вітчизняних вчених, зайнятих дослідженням актуальних питань логістики – Є.В. Крикавський, Н.І. Чухрай, А.Г. Кальченко, К.В. Захаров, М.С. Білик, В.І. Захарченко та інші; російських – Л.Б. Міротін, М.Е. Залманова, Д.Т. Новікова, О.А. Новіков, М.П. Гордон, В.А. Козловський, А.Д. Чудаков, М.А. Окландер, А.М. Гаджинський, Ю.М. Неруш, Б.К. Плоткін, А.Л. Сміхов, В.І. Сергєєв, А.І. Семененко тощо.

Метою дослідження є аналіз передумов формування логістичних систем при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності підприємств та обґрунтування заходів щодо оптимізації логістичної підтримки діяльності в сфері ЗЕД.

Об'єкт дослідження – процес формування логістичних систем на підприємствах-суб'єктах ЗЕД.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні аспекти формування логістичних систем як детермінанти підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств-суб'єктів ЗЕД.

Найбільш глибоке визначення логістичної системи дає А.Н. Родніков [12], який зазначає: «Логістична система – це адаптивна система із зворотним зв'язком, виконуюча ті або інші логістичні функції і логістичні операції, яка складається, як правило, з декількох підсистем і що має розвинені зв'язки із зовнішнім середовищем». Виходячи з цього визначення, можна стверджувати, що логістична система підприємства-суб'єкта ЗЕД являє собою систему зі зворотними зв'язками, яка складається з ряду підсистем, має розвинені взаємозв'язки із навколишнім середовищем і виконує такі логістичні функції: постачання, виробництво, переробка та збут, що в свою чергу пов'язані із транспортуванням, складуванням та збереженням матеріальних та нематеріальних цінностей. Зрозуміло, що ефективність функціонування логістичної системи загалом залежить від ефективної діяльності кожної з цих підсистем, а також від їхньої логістичної координації та інтеграції.

Логістичній системі притаманні такі властивості[10]:

1. Логістична система є цілісною сукупністю елементів (закупівля, склади, запаси, транспорт, інформація, кадри, збут), що взаємодіють один з одним. Елементи логістичних систем різноякісні, але одночасно сумісні. Сумісність забезпечується єдністю мети, якій підлегле функціонування логістичних систем.

2. Між елементами логістичної системи є істотні зв'язки, які із закономірною необхідністю визначають інтеграційні якості системи.

3. Зв'язки між елементами логістичної системи певним чином впорядковані, тобто логістична система має організацію.

4. Логістична система володіє інтеграційними якостями не властивими жодному з елементів окремо. Це здатність поставити потрібний товар в потрібне місце необхідної якості з мінімальними витратами, а також здатність адаптуватися до умов зовнішнього середовища, що змінюється.

5. Складність логістичної системи характеризується такими основними ознаками, як наявність великої кількості елементів (ланок); складним характером взаємодії між окремими елементами; складністю функцій, виконуваних системою; наявністю складно організованого управління; дією на систему великої кількості стохастичних чинників зовнішнього середовища.

6. Ієрархічність в плані лінійного або функціонального логістичного управління.

Формування та функціонування логістичної системи обумовлюється так званими синергічними зв'язками, які характерні саме для логістичних систем, оскільки вони і формуються задля цього, і забезпечують приріст загального ефекту у порівнянні із сумою ефектів елементів системи. При формуванні логістичних систем важливим є питання щодо визначення об'єктів логістичного управління. Ними можуть бути всі, і перш за все, ті процеси, їх структура та елементи, які застосовуються для досягнення загальної та локальних цілей і реалізації визначених ними функцій.

Будь-яка логістична система складається з сукупності ланок, між якими встановлені певні функціональні зв'язки і відносини.

Ланки логістичної системи можуть бути трьох основних типів: генеруючі, перетворюючі і поглинаючі матеріальні та супутні їм інформаційні й грошові потоки. Часто зустрічаються змішані ланки логістичної системи, в яких вказані три основні типи ланок, що комбінуються в різних поєднаннях. У ланках логістичної системи матеріальні, інформаційні потоки можуть сходитися, розгалужуватися, дробитися, змінювати свої параметри, інтенсивність тощо. Ланками логістичної системи можуть виступати підприємства – постачальники матеріальних ресурсів, виробничі підприємства і їх підрозділи, збутові, торгові, посередницькі організації різного рівня, транспортні і експедиційні підприємства, біржі, банки і інші фінансові установи, підприємства інформаційно-комп'ютерного сервісу і зв'язки тощо [9].

Особливостями ланок, з яких може складатися логістична система, є:

- різна форма власності і організаційно-правова форма;
- відмінності в характері і цілях функціонування;
- різна потужність і концентрація використовуваного технологічного устаткування і споживаних ресурсів;
- розосередженість технічних засобів і трудових ресурсів на великій території;
- висока мобільність засобів транспорту;
- залежність результатів діяльності від великої кількості зовнішніх чинників і суміжних ланок [9].

Проектування та планування логістичної системи на підприємствах-суб'єктах ЗЕД необхідно починати зі всебічної оцінки поточної ситуації. Мета полягає в тому, щоб зрозуміти зовнішнє середовище, процес і характерні характеристики існуючої системи, а також визначити, які зміни необхідні. Це можна забезпечити здійснивши ситуаційний аналіз, який дає змогу вивчати внутрішній устрій логістичної системи, оцінювати ринкове та конкурентне середовище. Вивченню підлягає увесь логістичний процес і кожна логістична функція окремо. Зміст дослідження залежить від потрібної глибини аналізу [5, с.160]. Отже, процес формування логістичної системи є досить непростим і відбувається у декілька етапів:

1 – формування певної бази даних, яка описує основні характеристики середовища створюваної логістичної системи;

2 – виділення основних завдань майбутньої логістичної системи та визначення методів та принципів моделювання (формування або створення) логістичної системи;

3 – безпосередня побудова логістичної системи;

4 – тестування отриманих результатів та за необхідності їх доопрацювання;

5 – впровадження логістичної системи на підприємстві.

При побудові логістичної системи підприємства-суб'єкта ЗЕД необхідно керуватися чотирма принципами:

– узгодженість дій. Нерідко логістична діяльність виконується безсистемно, відповідні компоненти розглядаються на сепаратистській основі, а оцінка ефективності ізольованих дій була і залишається серйозним бар'єром на шляху досягнення мети логістики. В рамках логістичної системи мета повинна досягатися за рахунок координації дій компонентів;

– орієнтація на інтегральну ефективність. Кожний компонент логістичної системи має певну межу досягнення потенційної ефективності. Проте результат діяльності повинен оцінюватися не за реально досягнутою індивідуальною ефективністю, а за внеском у підвищення інтегральної ефективності системи в цілому. Увага повинна приділятися координації її складових частин;

– функціональність взаємодії. Кожний компонент повинен виконувати певну, тільки йому властиву, специфічну функцію. Це дозволяє стимулювати чи створювати перепони координації між ними. Перше має місце, коли функція виконується ідеально, друге – в протилежному випадку;

– досягнення синергічного ефекту. Компоненти, об'єднані в логістичну систему, діючи на комбінованій основі, повинні отримувати більший результат, ніж сумарні можливості їх індивідуальних безсистемних дій. Збільшення результату називають синергічним ефектом чи ефектом взаємодії, якого поза системою досягнути неможливо. Синергізм виникає, коли частини системи функціонують як взаємопов'язані.

Для ефективного функціонування логістичної системи необхідне існування механізму, який керує діяльністю логістичної системи, контролює та корегує дії, спрямовує логістичні потоки, допомагає приймати рішення та має здатність впливати на результати їх виконання тощо. Такий механізм є проявом системи (механізму) управління логістичною діяльністю підприємства, тобто підприємства зі сформованою логістичною системою. Особливу роль у логістичній системі відіграє властивість інтегрованості, тому що із зростанням нестабільності зовнішнього середовища актуальніше відчувається потреба підприємства в стратегічному управлінні, яке можна розглядати як управління за результатами. Інтегрована логістична система повинна легко адаптуватися до змін внутрішнього та зовнішнього середовища.

Механізм управління логістичною системою на підприємстві-суб'єкті ЗЕД об'єднує науку, практику, виробничі, організаційні та управлінські процеси. Саме вдалий варіант взаємодії цих складових надасть очікуваних результатів від його дій. До елементів зазначеного механізму можна віднести:

- механізм управління діяльністю підприємства;
- інтегровану інформаційну систему;
- механізм управління запасами;
- систему постачання сировини, матеріалів тощо;
- транспортну систему підприємства;
- механізм організації складського господарства, пакування тощо;
- систему розподілу готової продукції.

Механізм управління логістичною системою підприємства повинен виконувати такі функції, як прийняття управлінських рішень на основі даних про реальний стан логістичної системи підприємства; регулювання логістичних потоків; контроль над виконанням логістичних операцій; прогнозування поведінки логістичної системи; оптимізація бізнес-процесів у логістичній системі; планування логістичної системи підприємства; раціоналізація транспортної системи; організація складського господарства тощо.

Інформація є основним логістичним і виробничим фактором. Відбір потрібної інформації передбачає оцінку стану самого предмета (або ланки) управління матеріальними та грошовими потоками, а також оцінювання сильних та слабких сторін організації, конкурентів, наявність тих чи інших можливостей розв'язання задач і оцінювання ризику. Тобто важливою властивістю інформації є її якісна характеристика. Практика побудови логістичних систем показує, що підбору такої інформації повинен передувати відповідний аналіз факторів, які визначають цінність інформації, сильні та слабкі ознаки організації процесів збору та підготовки інформації. Такий аналіз повинні виконувати компетентні спеціалісти, які здатні об'єктивно оцінювати стан справ і, тим самим, забезпечити структурування та впорядкування інформації, яка може мати стратегічний або тактичний характер.

До основних даних, які враховуються при формуванні логістичної системи (а також використовуються під час функціонування механізму управління логістичною системою) відносяться:

- інформація про ринок, тобто про структуру ринку, його обсяг, стабільність, кількість покупців та їх характеристику, розміщення замовників, мотивування та особливості споживання замовників, еластичність попиту, стан грошової сфери, законодавство, політика державного економічного регулювання тощо;
- інформація про виробництво, а саме про потреби в матеріальних ресурсах, обладнанні та комплектуючих виробках, можливість постачань по кооперації, технологію виробництва, оснащення виробництва та рівень завантаження потужностей, виробничий ритм, тривалість та особливості виробничого циклу тощо;

- інформація про матеріальні потоки, що складається з характеристики особливостей та стану матеріальних потоків, інформації про вантажі, що переміщуються, маршрути слідування, їхні характеристики, технології робіт і операцій під час переміщення, тривалості транспортувань і сукупний час постачань, інформації про пакування тощо;

- дані про інформаційні потоки, тобто характеристика особливостей та стан інформаційних потоків, дані про систему інформаційного забезпечення, інформація про комунікаційну інфраструктуру, технологію обробки та закріплення інформації, технологію отримання та передавання інформації, можливості зберігання та накопичення інформації тощо.

Для покращення логістичної системи на підприємстві пропонується здійснити такі аналітичні дослідження:

1. важливо розробити автоматизовану, продуктивну логістичну систему, що має зв'язок з усіма функціональними ланками в організації та підпорядковується сьгоднішнім ринковим умовам, які диктують ризикованість здійснення управлінських рішень;

2. оцінити номенклатурні позиції на підприємстві з метою раціоналізації витратної частини на їх зберігання, постачання, закупівлю, використовуючи ABC-аналіз;

3. сформуванню максимально-продуктивний транспортний зв'язок та обрати необхідний для цього транспортний засіб для мінімізації собівартості продукції;

4. оцінити стратегічне позиціонування товарів на ринку України за допомогою БКГ, GAP-аналізів і структурно-аналітичної таблиці І.Ансова.

Консолідація оптимального здійснення логістичних управлінських рішень полягає у поєднанні власних потужностей з ринковими потребами задля ефективної їх взаємодії.

За оцінкою експертів, впровадження логістичних систем та забезпечення ефективного управління ними на підприємствах-суб'єктах ЗЕД дає змогу підприємству досягнути наступних результатів:

- скорочення витрат у сфері товарообігу на 20%;
- зниження рівня запасів на 30-70%;
- зниження собівартості продукції на 30%.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки та узагальнення.

1. Формування логістичної системи при здійсненні ЗЕД підпорядковується стратегічним завданням розвитку підприємства щодо зовнішніх ринків. До основних етапів процесу відносяться: постановка цілей системи, визначення реального її стану (шляхом зовнішнього і внутрішнього аудиту); створення і розгляд альтернативних проектів системи, впровадження одного з них і контроль за ним.

2. Міжнародний досвід засвідчує про можливість поліваріантності підходу до формування логістичних систем.

3. Виходячи з зазначеного, зрозумілим є те, що підприємство може мати власні компоненти логістичної системи, а може включати до неї відповідні компоненти інших підприємств. Коли існує дисбаланс між цими компонентами, то зменшуються прибутки. Для досягнення балансу необхідно і достатньо, щоб між компонентами існувала координація на основі системного підходу. Саме таким чином вони ув'язуються в ефективну логістичну систему.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. В 2 т./ Ника-Центр – К.: 2007. – Т.2. – 512с.
2. Клімова І.Г. Логістика як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства / І.Г. Клімова // Держава та регіони. – 2006. – № 4. – С.163-166.
3. Крикавський Є. Логістика для економістів. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. – 448с.
4. Ларіна Р.Р. Формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем. Монографія. – Донецьк: «Норд-Пресс», 2005. – 284 с.
5. Миротин Л.Б, Тишбаев И.Е., Порошина О.Г. Эффективная логистика. – М. : Изд-во «Экзамен», 2003. – 160с.
6. Окландер М.А. Логістика: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 364с.
7. Родников А.Н. Логистика: Терминологический словарь. – 2-е изд. – М.:ИНФРА-М, 2000. – 352 с.
8. Семенов Г.А., Гирия М.Г. Эволюция понятия «логистика». Характеристика логістичних систем // «Держава та регіони». 2006. – С.280-289
9. Сумец А.М. Логистика: Теория, ситуации, практические задания: Учебное пособие. – К.: «Хай-Тек Пресс», 2008. – 320с.
10. Економіка логістичних систем: Монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, М. Довба, О. Костюк, Є. Крикавський; За наук. Ред.. Є. Крикавського та С. Кубаїва – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008.
11. <http://www.adviss.ru/>
12. <http://www.logis.com.ua>
13. <http://www.transmap.com.ua>

УДК 658.562.014.1

О. В.Мартінова, к.е.н.,

Херсонський національний технічний університет,
м.Херсон

МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ АДАПТИВНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню маркетингових особливостей формування адаптивних систем управління якістю продукції. Вивчено рівні адаптивних систем управління. Досліджено цикл адаптивного управління якістю продукції.

Статья посвящена исследованию маркетинговых аспектов формирования адаптивных систем управления качеством продукции. Изучены уровни адаптивных систем управления. Исследован цикл адаптивного управления качеством продукции.

The article investigates peculiarities of marketing aspects of the formation of adaptive systems of quality management. The levels of adaptive management systems are studied. The author investigated the adaptive cycle of quality management.

Ключові слова: якість продукції, управління якістю, адаптація, системи управління якістю.